

Nyere Retningslinier for Arbejdet for Fjerkræavlens her i Landet.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab
den 22. Februar 1939.

Af
Statskonsulent W. A. Kock.

Fra en beskeden Begyndelse har Fjerkræavlens og i udpræget Grad Hønsavlens i Aarenes Løb udviklet sig til at betyde overordentlig meget for mange Landes Økonomi. Det er saaledes ikke alene i de toneangivende Lande paa Fjerkræavlens Omraade, men saa godt som hele Verden over, ja selv i de fjerne Kolonier, at større eller mindre Bestræbelser er bragt i Anvendelse for at forbedre selve Avlens og derved fremme Produktionen af saa vigtige Fødemidler, som Æg og Fjerkrækød i Virkeligheden er. Rundt om i Landene er betydelige Midler stillet til Raadighed i nævnte Øjemed, en stor Stab af faguddannede Kræfter paa dette specielle Omraade arbejder enten som Lærere, Forsøgsledere eller Konsulenter, og ikke mindst i Tyskland og i England samt i Irland, hvor særlig Kvindene tager virksom Del i Arbejdet, lægges megen Vægt paa Udsendelsen af lokale Fjerkrækonsulenter.

Forinden jeg kommer ind paa en Omtale af de nyere Retningslinier for Arbejdet for Fjerkræavlens her i Landet, hvor Æggene efterhaanden er kommen til at indtage en endog meget fremskreden Stilling indenfor Landbrugsproduktionen, og hvor Hønsavlens Betydning og da ikke mindst for Husmandshjemmenes Økonomi gennem en lang Aarrække har været meget iøjnefaldende — vil der være Grund til at gøre Rede for, hvorledes Stillingen var for Aar tilbage. Man kan derved bedre danne sig et Begreb om den stærke Udvikling, der har fundet Sted in-

denfor vor Fjerkræavl og Ægproduktion, og som førte til en stadig Optagen af nye Opgaver til Avlens og Produktionens Forbedring.

Allerede paa et tidligt Tidspunkt har Fjerkræavlen været Genstand for Omtale i vore gamle Landboskrifter og i Avisartikler, idet flere af de ældre landøkonomiske Forfattere Tid til anden har været inde paa Spørgsmaalet; nogle Fjerkræbøger saa Dagens Lys, ligesom ogsaa Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, de gamle Landboforeninger og flere af Datidens Landsbypræster og Degne har været Talsmænd for en Forbedring af det dengang saa ringeagtede Fjerkræ. Alt dette bidrog imidlertid til, at der hist og her blev vakt lidt Interesse for Fjerkræholdet, navnlig hos Kvinderne, idet Mændene betragtede det under deres Værdighed at passe Høns, og i 1878 lykkedes det at faa oprettet en Fjerkræavlerforening, den første i sin Slags her i Landet. Efterhaanden kom der flere Foreninger til, som energisk tog fat paa forskellige Opgaver til Fjerkræavlens Fremme.

Det optagne Arbejde for at ophjælpe Ægproduktionen og vække Interesse for Hønsesholdet, dets Nytte og Betydning, gav sig særlig i Aarene omkring Aarhundredskiftet Udslag i en større Forøgelse af Hønsenes Antal og dermed Ægekspportens Størrelse. Af Statistiken fremgaar det saaledes, at medens vi i 1898 havde 8 767 000 Høns og Kyllinger i hele Landet, var dette Antal ved den næste Tælling i 1903 vokset til 11 555 000 Stkr., og med Hensyn til vor Overskudsudførsel af Æg da androg denne i 1898 12 068 000 Snese, men var i 1903 vokset op til at andrage 19 340 000 Snese.

Gennemsnitslægningen af vore Høns var imidlertid paa de Tider altfor ringe, thi lægger man Landbrugstoldkommissionens Betænkning af Aar 1900 til Grund for Beregningen af Hønsenes Gennemsnitslægning, kan man næppe regne med mere end 100 Æg pr. Høne aarlig. Dette ringe Resultat maatte søges i mange uheldige Forhold, som der i de kommende Tider fra forskellig Side blev lagt

megen Vægt paa at faa forbedret, og som maatte og skulde rettes, dersom det skulde lykkes at faa Hønsavlen ind i en bedre Gænge.

Tager jeg Udgangspunktet for Bedømmelsen af Forholdene fra Tiden for min Ansættelse som Konsulent under Foreningen for landøkonomisk Fjerkræavl i 1903, da var det dengang kun de færreste, der vilde høre Tale om og inderst inde regnede Hønsene for noget som helst. De var gennemgaaende mangelfuldt passede, for sent tillagte og for gamle, idet man til Rugning maatte stole paa de ofte for faa og for sent rugende Høner, hvilket resulterede i, at man ikke fik tilstrækkelig mange og rettidig udrugede Kyllinger til at forny Besætningerne med. Hertil kan endvidere føjes, at Fodringen var alt andet end formaalstjenlig, Husene mangelfulde og daarlig holdte, og paa Hold af rene Racer og fremragende Individuer lagdes der dengang ikke synderlig Vægt, idet mange indenfor de almindelige Hønses Kreds betragtede de almindelige Blandingshøns som de eneste saliggørende, ligesom ogsaa Krydsningsavlen havde sine Tilhængere. Indenfor denne Avlsretning var man særlig optaget af at krydse hvide Italienerne med hvide Wyandotter og brune Italienerne med tværstribede Plymouth Rocks, en Krydsning, som indenfor de senere Aars officielle Hønsforsøg viste sig at give ganske fortrinlige Resultater med det avlsmæssig set fremragende Materiale, man nu raader over, hvad man desværre i gamle Dage manglede, saa det tilsigtede gode Resultat ofte udeblev.

Saaledes laa altsaa Vilkaarene for vor Fjerkræavl, da jeg gik ud for at tage Del i Agitationen, vejlede Hønsesholderne og holde Foredrag for den praktiske Fjerkræavls Udøvere i Landets forskellige Egne. Fra sidstnævnte Virksomhed har jeg Minder om mange store og godt besøgte Møder, men nægtes kan det ikke, at det dengang ikke altid var lige let at holde Modet oppe og optræde som ildnende Talsmand for Fjerkræavlen, naar man efter en lang Rejse og maaske ogsaa en lang Køretur i koldt

og daarligt Vejr i aaben Vogn, i Slæde eller pr. Cykle ankom til et fugtigt eller i sidste Øjeblik opvarmet Forsamlingshus, hvor kun ganske faa Tilhørere var mødt. En mindre opmuntrende Optakt til det Foredrag, man skulde holde, var det, naar man ude i Skænkestuen før Foredraget hørte en af de tilstedeværende spørge en anden, om han skulde ind og høre Foredraget om de Høns, hvortil der svarede, at »det Skab regner jeg ikke for noget«. Nu om Dage i Bilernes Tidsalder foregaar Foredragsvirksomheden mere smertefrit end dengang.

Ved Siden af den gammelkendte Udføling af Hønsene om Morgenens for at forvise sig om, hvilke der havde Æg, kom efterhaanden Kontrolrederne i Brug, hvorved Vejen var aaben for Hønseløberne til at erhverve sig nøje Kendskab til den enkelte Hønses aarlige Ægmængde og Ægstørrelse, dens Efteraars- og Vinterægproduktion og flere andre Egenskaber, saaledes at et kyndigt Udvalg kunde foretages. Kontrolrederne vandt efterhaanden megen Indpas, men mange var af den Anskuelse, at naar man bare kontrollerede Hønsene og lagde til efter dem, der lagde flest Æg, var det nok, Ægstørrelsen blev almindeligvis ikke taget i fornøden Betragtning, saa der kom endnu til at hengaa nogle Aar, før man kom ind paa at gennemføre en virkelig planmæssig Avl.

Af største Betydning paa Fodringens Omraade var det, at vi herhjemme takket være Impulser fra Amerika kom ind paa en udstrakt Anvendelse af en af Korn og andre Foderemner sammensat, temmelig fintformalet Foderblanding, det saakaldte Fritfoder, endvidere, at vi lærte af andre Lande at indrette vore Hønseløber med et forenet Læskur og Soverum, bagtil forsynet med Gødningsbræt under Siddestængerne, at gøre Brug af elektrisk Lys i Hønseløberne og at komme ind paa en udstrakt Anvendelse af kunstig Rugning og Opdræt.

I en Del Aar havde man nu og da hørt om kunstig Rugning og Opdræt i andre Lande, særlig England, Frankrig og Amerika, og nogle Varmvands-Maskiner og

Kassemødre var ogsaa i Brug her i Landet, men de var gennemgaaende af ret primitiv Beskaffenhed; mange Rugemaskiner endte deres Dage paa Lofterne, hvorefter Hønsene atter maatte overtage Rugehvervet, saa i min første Konsulenttid gav Problemet kunstig Rugning og Opdræt ikke Anledning til søvnløse Nætter. En længere Periode hengik, nu og da blev der anskaffet nogle Fladrugere, men saa kom Tidspunktet, da de mere tidssvarende Rugemaskiner, navnlig Skabsrugerne, kom op, og man kom ind paa den stadig tiltagende Anvendelse af Paraplymødre ved Opdrættet af Kyllingerne. Den stærkt om sig tagende Anvendelse af de nævnte fortrinlige tidssvarende tekniske Hjælpemidler bidrog — og jeg fristes til at sige maaske mere end noget andet — til Hønsavlens store Opsving. Ikke alene her i Landet, men ogsaa i de fleste andre Lande i Verden, aabnede de Vejen for en meget stærk Udvidelse af Hønseholdet og dermed en betydelig forøget Produktion. Rugerier, hvoraf der nu findes henved 3300 her i Landet med en samlet Rugekapacitet af henved en halv Snes Millioner Æg, oprettedes, fordi mange saa deres Fordel i at købe nylig udrugede Kyllinger i Stedet for selv at holde Avlsdyr og foretage Rugningen.

Den efterhaanden saa udstrakte Brug af kunstig Rugning og Opdræt bidrog til, at vore Hønselere ikke alene kunde sikre sig et tilstrækkeligt stort, men ogsaa et i rette Tid udrugget Tillæg, som det i saa høj Grad skortede paa i gamle Dage. Nu var man endelig bleven Herre over de nævnte Vanskeligheder, hvilket bevirkede, at man mere og mere fik Ram paa de tidligere forekommende mange gamle og urentable Høns, og man fik ved den hurtige Omsætning indenfor Hønsesætningerne ikke alene en betydelig forøget Vinteræglægning, men ogsaa — hvad det i særlig Grad kommer an paa — frembragt en langt større Ægproduktion i Efteraarsmaanederne end Tilfældet var, forinden Interessen for kunstig Rugning og Opdræt rigtig tog Fart. Hertil kan føjes, at alt som

Aarene gik, ogedes Interessen for et planmæssigt Avlsarbejde og Indkøb fra gode Avlssteder. Raceavlen bragtes i god og sikker Fremgang, en særlig Vægt blev lagt paa en økonomisk Udvikling af de mere udprægede Nyttelhønsracer, og det kan ikke vurderes højt nok, at avlsmæssig set fremragende Haner spredtes i stor Udstrækning til Erstatning for de i Avlen umulige Blandingshaner. Vi lærte endvidere at frede om de gode Avlshaner og foretage en systematisk Udsortering indenfor vore Hønsesbesætninger paa Grundlag af det med Lægningen forandrede Udseende og forskellige ydre Kendetegn, og alt dette og mange andre Forbedringer bidrog til, at vi efterhaanden fik et bedre og dermed mere rentabelt Hønsesmateriale at arbejde med.

Ser vi hen til de iværksatte Arbejder for at forbedre Fjerkræavlen, da er disse i Aarenes Løb undergaaet store Forandringer, idet nyere Retningslinier for dette efterhaanden gjorde sig gældende. Fra forskellig Side er der for at ophjælpe Avlen og forbedre Produkternes Kvalitet i Aarenes Løb iværksat omfattende Arbejder, som Staten paa forskellig Maade støtter. Jeg skal imidlertid ikke ved denne Lejlighed komme nærmere ind paa en historisk Udvikling af Organisations- og Foreningsvirksomheden paa Fjerkræavlens Omraade, men kun lige nævne, at de forskellige Arbejder til Fjerkræavlens og Ægproduktionens Forbedring hovedsagelig varetages af Statens Ægudvalg, Statens Fjerkræudvalg, Danmarks Fjerkræavlerforening, forskellige Klubber, Fællesudvalget for Fjerkræavlen samt af Landbo- og Husmandsforeningerne, ligesom der i saa godt som alle Amter af Landbo- og Husmandsforeninger og Amtskredse under Danmarks Fjerkræavlerforening er nedsat lokale Fjerkræudvalg.

De iværksatte Foranstaltninger har i særlig Grad omfattet Konkurrencer mellem hele Hønseshold, Oprettelse af Avlscentre, Kontrolstationer og Fremavlssteder, Spredning af Rugeæg og avlsmæssig set fremragende Haner, Konsulentvirksomhed, Fjerkræ- og Demonstrationsudstil-

linger, Kaaring af Haner, Afkomsundersøgelser, Afholdelse af Foredrag ofte ledsaget af Filmsfremvisning, Fjerkræavlermøder og Kursus, Ægundersøgelser, Udsendelse af Pjecer, Beretninger og Medlemsblade og Udgivelse af Officiel Hanestambog samt Skandinavisk Fjerkræstandard. Endelig kan hertil føjes, at man ved mange Kongresser og Udstillinger i andre Lande har vist Flaget.

Foruden nævnte Agitations-, Oplysnings- og Avlsarbejder undervises der i Fjerkræavl paa Landbohøjskolen og paa vore Landbrugs- og Husmandsskoler. Ogsaa Bekæmpelsen af Fjerkræsygdomme har været Genstand for megen Opmærksomhed fra Landbrugsministeriet, Veterinærdirektoratet, Statens veterinære Serumlaboratorium og Landbohøjskolen, og med Tilfredshed kan der notes gode Resultater i Kampen mod den farlige Hønsetyfus. Paa et tidligt Tidspunkt blev der ved Højskolen oprettet en Fjerkræklinik, hvor gratis Undersøgelse, Sektion af indsendt dødt Fjerkræ samt laboratoriemæssige Undersøgelser og Behandling af sygt Fjerkræ finder Sted. Formaalet med Klinikken, der danner et godt Grundlag for Undervisning i Fjerkræets Sygdomme og disses Behandling, er tillige at skabe Betingelser for et nøjere Studium af Fjerkræsygdommene.

Med Hensyn til Forsøgsvirksomheden paa Fjerkræavlens Omraade her i Landet har det landøkonomiske Forsøgslaboratorium i en lang Aarrække udført Forsøg med Høns, og disse Forsøg blev til at begynde med udført indenfor Hønsbesætninger, der var stillet til Raadighed i nævnte Øjemed af de respektive Ejere. Senere blev der paa Trollesminde ved Hillerød oprettet et særligt Forsøgshønseri, der efterhaanden er udvidet og nu i Aar staar overfor en større Udvidelse. Adskillige er de Undersøgelser og Forsøg, der er udført i Aarenes Løb, og hvorover der findes en Række udførlige Beretninger.

Foruden Hønsforsøgene har Forsøgslaboratoriet overtaget Kontrollen med den paa Favrholt ved Statsmidler i Aaret 1929 oprettede Kontrolstation for Høns, foretaget

Opgørelserne af det indvundne Talmateriale og udarbejdet de aarlige Beretninger. Til Kontrolstationen, som drives af Danmarks Fjerkræavlerforening og Fællesudvalget for Fjerkræavl, der tilsammen tilsvare Landbrugsministeriet 8 pCt. p. a. af Opførelsessummen til Renter, Vedligeholdelse m. v., kunde tidligere enhver Høseholder indsende Høsehold til Kontrol, og det var saaledes kun en almindelig Æglægningskonkurrence i Lighed med dem, der afholdes saa mange af i Udlandet, som der her var Tale om.

Først i 1932 gik man over til at benytte Kontrolstationen til Foretagelse af Afkomsundersøgelser for Optagelse af Haner i Officiel Hanestambog og at modtage Hønikkehold efter kaarede Haner, hvorved Kontrolstationen i Virkeligheden først blev det, den burde være, et virksomt Led i Avlens Ledelse. I Lighed med de tidligere herhjemme eksisterende Kontrolstationer er Stationen paa Favrholt beregnet paa i hver Afdeling at huse 8 Hønikker, som skal være veludviklede, sunde og racerene, og som i Kontrolaaret fra 15. Oktober til 30. September lever under ensartede Forhold med Hensyn til Husrum, Løbegaarde, Fodring og øvrige Pasning, hvorefter der renses og desinficeres, inden nye Hold indsættes.

Ser vi nærmere hen paa de praktiske Arbejder til Avlens Forbedring, da er der Grund til først og fremmest at komme nærmere ind paa Konkurrencerne mellem hele Høsehold, en speciel dansk Foranstaltning, der har haft megen Fremgang og sikkert den største Betydning for den praktiske Høseavlens Udvikling herhjemme. Hovedopgaven med disse Konkurrencer, der strækker sig fra 1. Oktober til 30. September, er at udpege og præmiere fremragende Høsebesætninger, der kan danne gode Spredningssteder for godt Avlsmateriale og tillige være et Eksempel til Efterfølgelse for andre Høseholdere ved bl. a. at vise, hvor lønnende veldrevne Høsehold kan være, og hvilken Værdi det har for disses Økonomi, at der gennemføres et planmæssigt Avlsarbejde.

Der afholdes hvert Aar af Statens Fjerkræudvalg en ledende Landskonkurrence, og desuden var der sidste Aar 21 lokale Amts-Konkurrencer. Statens Fjerkræudvalgs Konkurrencer danner Grundlaget for den aarlige Anerkendelse af Avlscentre, idet de af Bedømmelsesudvalget hvert Aar udpegne sunde, livskraftige og avlsmæssig set bedste Hønsesbesætninger, som kun omfatter een Race og er tilkendt 1ste Præmie, tildeles Avlscenterprædikat for et Aar.

Bedømmelsen foregaar efter en Pointskala, og Præmieringen er i særlig Grad afhængig af de Indtryk, de nedsatte Bedømmelsesudvalg faar ved Besøgene hos Konkurrencedeltagerne og de af dem opnaaede Resultater. Særlig Vægt lægges paa Pasningen og Plejen, det udførte Avlsarbejde, herunder den daglige Æglægningskontrol, Mærkningen af Kyllingerne efter Afstamning og Stambogsføringen, endvidere paa Regnskabets Velførthed, Individernes Udvikling, racemæssige Udseende, Ensartethed, Sundhed og Livskraft samt Gennemsnitsydelsen pr. Høne. Medens der til at begynde med ved Bedømmelsen af Hønseholdene mere ensidigt lagdes Vægt paa Æggenes Mængde, kom man efterhaanden som det ene rette ogsaa mere ind paa at tage tilbørligt Hensyn til Efteraars- og Vinterlægningen samt Æggenes Størrelse, Vægt, Form og Farve, hvorfor det kræves, at Konkurrencedeltagerne gennemfører periodiske Ægvejninger samt Æg- og Skalfarvemaalinger. Ingen Avler kan opnaa Præmie i Konkurrencerne eller Anerkendelse som Avlscenter, med mindre han kan fremskaffe et Certifikat fra Statens veterinære Serumlaboratorium, der viser, at hans Høns efter foretagen Blodundersøgelse maa anses for at være fri for Hønsetyfus. Der afholdes i de senere Aar ogsaa Konkurrencer mellem Gaase-, Ande- og Kalkunhold.

Af de fyldige Konkurrenceberetninger, der foreligger, fremgaar det tydeligt, at der her i Landet takket være det maalbevidste Avlsarbejde og herunder bl. a. den megen Vægt, der har været lagt paa Individernes Styrke og

Livskraft, findes mange avlsmæssig set fortrinlige Besætninger indenfor de udprægede Nyttehønsracer. Saaledes skal nævnes, at Gennemsnitsydelsen i sidste Beretningsaar over Konkurrencen 1937/38 indenfor de af Statens Fjerkræudvalg anerkendte Avlscentre androg 201 Æg á 60 g pr. Høne, Ydelsen i Vinterhalvaaret har været 87 Æg hos alle Konkurrencens 103 Deltagere, og der var 41 Høner, der opnaaede at lægge mindst 300 Æg á 58 g i Konkurrenceaaret, hvilket viser, hvad der kan opnaas af rationelt drevne og avlsmæssig set fremragende Hønsehold.

Af Betydning for Avlens Ledelse har det ogsaa været, at man flere Steder paa Skuerne er kommet ind paa at bedømme de i en særlig Afdeling udstillede Høns efter Ydelsestal, Afstamning og Eksterior, hvorefter de fremragende Haner sættes paa Fløjen.

Til andre Opgaver, der ogsaa bør sættes forrest paa Programmet, naar Talen gælder om at lægge den bedst mulige Plan for Hønseavlens Ledelse her i Landet, hører Kaaring af Haner for Afstamning og Eksterior samt Afkomsundersøgelser, der nu ogsaa indenfor Hønsenes Verden er en højst vigtig Faktor i Avlen. For at en Racehane kan blive kaaret — en Opgave, der er henlagt under Statens Fjerkræudvalg — maa den opfylde de for Kaaringen stillede Betingelser med Hensyn til godt Eksterior, Sundhed, Udvikling og Livskraft. Der maa have nøje Rede paa den Ydelse, som Modrene til Hanens Døtre har præsteret, og Hanens Stamtavleoplysninger, som maa udvise meget høje Ydelsestal, eller en foretagen Afkomsundersøgelse, som maa have vist fremragende Resultat, skal godkendes af nævnte Udvalgs Bedømmelsesudvalg.

Dersom den paagældende Hane findes værdig til at kaares, følger hermed for Ejeren Forpligtelse til at lade den kaaredes Afkom prøve for at faa fastslaaet dens Avlsværdi gennem en Undersøgelse af dens Døtres Æggydelse med Hensyntagen til deres Modres Ydelse. Til denne Afkomsundersøgelse, der foretages paa den tidli-

gere omtalte officielle Kontrolstation paa Favrholt, maa Ejeren af den kaarede Hane indsende 8 Døtre, faldne efter denne. Disse 8 Døtre maa helst være tillagte paa 8, men i alt Fald mindst 4, Mødre, der alle har vist en fortrinlig Ydelse i deres første Læggeaar, ligesom Ejeren hjemme maa have mindst 12 Døtre gaaende efter den samme kaarede Hane. Foruden paa Kontrolstationen, hvor den gennemsnitlige Ydelse i det sidst forløbne Kontrolaar, der strakte sig over 11½ Maaned, var 201 Æg á 58,7 g og omregnet til 12 Maaneder 210 Æg pr. Høne, foretages der hvert Aar et ikke helt ringe Antal Afkomsundersøgelser ude hos Avlerne.

For at Haner kan blive optaget i den af Statens Fjerkræudvalg udgivne »Officielle Hanestambog«, maa deres Døtre paa nævnte Kontrolstation have præsteret en betydelig Æglægning hele Aaret saavel som i Efteraars- og Vintermaanederne samt have lagt Æg af god Form og Skalfarve og af en Størrelse paa mindst 58 g. Hanen maa have vist Evne til at højne Ægydelsen, ved at Døtrene, der maa være af godt Eksterior, opnaar en højere Ydelse end deres Mødre eller i alle Tilfælde en meget betydelig Ydelse baade med Hensyn til Gennemsnitsydelsen, herunder Æggenes Antal og Vægt hele Aaret og i Vinterhalvaaret, som til Skalfarve og Ægform. Endvidere tages i Betragtning, at Ydelsen af hjemmeholdte Døtre, faldne efter Hanen, staar i et passende Forhold til den Ydelse, der har været opnaaet ved den officielt foretagne Afkomsundersøgelse.

Som det fremgaar af det foregaaende, er der efterhaanden blevet oparbejdet et godt Avlsmateriale, som det gælder om at faa udnyttet mest muligt, hvorfor det til Gavn for Hønscholdets Økonomi vil betyde overordentlig meget, om Rugeriejerne og de, der leverer Rugeæg til Rugerieerne, i Lighed med Konkurrencedeltagerne i størst mulig Udstrækning vil gøre Brug af dette gode Materiale og da særlig de avlsmæssig set fremragende Haner. Hidtil har der ifølge en i 1935 udstedt Bekendtgørelse fra Veterinær-

direktoratets Side været ført Kontrol med Rugerierne for at sikre Køberne, at Kyllingerne er sunde og navnlig fri for smitsom Kyllingediarrhoe, idet kun de Rugerier, der ved Kontrollen viser sig at opfylde de i Bekendtgørelsen stillede Betingelser, kan opnaa at faa Godkendelse og derved Tilladelse til at sælge Kyllinger. Nogen Kontrol bl. a. med det Avlsmateriale, Rugerierne anvender, har derimod ikke hidtil fundet Sted, men ifølge den nye Lov om Forhandling, Udførsel og Indførsel af Æg og Ægprodukter kan Landbrugsministeren fastsætte Bestemmelser om Kontrol med det Avlsmateriale, hvorfra de af Rugerierne anvendte Æg hidrører. Der er ikke Tvivl om, at et maalbevidst Arbejde paa dette Omraade i Aarenes Løb vil kunne give et godt Resultat med Hensyn til en Forbedring af de spredte Kyllingers Kvalitet.

Foruden de praktiske Foranstaltninger til selve Avlens Fremme har der ogsaa i Aarenes Løb fra forskellig Side været arbejdet paa at forbedre Produkternes Kvalitet, hvilket har ført til forøgede Bestræbelser fra mange af Ægproducenterne for at levere Æggene i bedst mulig Stand, ligesom den mere regelmæssige Indsamling og den forøgede Omhu ved Æggenes Sortering, Lysning og Behandling paa de mange Ægpakkerier rundt i Landet har været af største Betydning. De i Aarenes Løb gennemførte Love og den dermed optagne Kvalitetskontrol har ligeledes bidraget betydeligt til en Forbedring af Æggenes Kvalitet, men da yderligere Fremskridt imidlertid har vist sig at være paakrævet, bl. a. som Følge af en mærkbar Forbedring af andre Landes Ægkvalitet, blev Spørgsmaalet herhjemme mere og mere aktuelt og har nylig ført til Vedtagelsen af en ny Ægløve. Denne indeholder bl. a. vigtige Bestemmelser om Kvalitetsbetaling af danske Æg, hvorved Producenten faar Betaling i Henhold til Kvaliteten af de Æg, han leverer, endvidere at Kølehusæg og præserverede Æg ved Salg her i Landet samt Æg af sekunda og ringere Kvalitet skal være mærkede. En Del af de Afgifter, som efter Loven kan opkræves, kan som

hidtil anvendes til Bestridelse af Udgifterne til Oplysnings- og Agitationsarbejde til Forbedring af Hønsseavl og Ægproduktionen, saaledes at der ogsaa i Fremtiden gennem Konsulent-, Foredrags- og Demonstrationsvirksomhed kan lægges Vægt paa at forbedre Æggenes Kvalitet. Men vi maa længere frem med Arbejdet, vi maa følge Nordirlands gode Eksempel og gennem Statens Ægudvalgsende Konsulenter i forøget Antal ud til de Ægproducenter, der leverer daarlige Æg, for at faa rettet de ofte af Ukendskab og Ligegyldighed begaaede Fejl, saa de i Fremtiden kan levere friske, hyppigt indsamlede, rene, uvaskede og ubefrugtede Æg, ligesom det ogsaa gælder om at producere den for Markedet mest passende Ægstørrelse, nemlig de mellemstore Æg. Det maa bankes ind i saadanne Producenters Bevidsthed, at de enten kan opnaa fuld Notering ved at beflitte sig paa at levere gode Æg eller maa nøjes med en lav Pris, dersom de ikke vil gøre sig Ulejlighed for at forbedre Kvaliteten af deres Æg.

Interessen indenfor Fjerkræavl herhjemme har, som det fremgaar af, hvad jeg her har omtalt, hovedsagelig været samlet om Produktionen af Æg. Med Hensyn til Kvaliteten af vort Slagtefjerkræ havde vi i mange Aar ikke noget at byde paa. Det Fjerkræ, der almindeligvis kom frem, var ingen tilfredsstillende Vare, hverken for Hjemmemarkedet eller for Eksport, idet Udsætterhønsene oftest var gamle og daarligt behandlede og Kyllingerne halvmagre. Det var først, efter at man, takket være den mere udstrakte Brug af Rugemaskinerne, efterhaanden kom ind paa en hurtigere Omsætning af Hønsbesætningerne og i det hele taget fik betydelig bedre og større Mængder af Udsætterfjerkræ at raade over end tidligere, at Forholdene paa Fjerkrækodproduktionens Omraade undergik en Forandring til det bedre. I sin Tid havde jeg iøvrigt Lejlighed til at fremføre overfor Statsministeriets Udvalg for nye Markeder, da Spørgsmaalet om en bedre Udnyttelse af vort Udsætterfjerkræ var fremme, at det vilde have

sin store Betydning, om vi kom bort fra de mange uensartede Partier, der fremkom, og mere og mere fik samlet de mange Produktioner paa enkelte Hænder, fik frasorteret og fedet de unge Haner samt gennemført en ensartet Slagting og Behandling for Markedet, saa der kunde udbydes en ensartet, velbehandlet Vare pakket i Standardkasser. Hertil kan føjes Betydningen, det havde, at den tidligere ret store Indførsel af udenlandsk Slagtefjerkræ hindredes gennem den d. 15. Oktober 1932 gennemførte Toldlov, der fastsætter en Told paa 1 Kr. pr. kg af levende og slagtet Fjerkræ.

En afgjort Indflydelse paa at faa Afsætningen af vort Slagtefjerkræ ind i et bedre Spor fik imidlertid Oprettelsen af særlige Fjerkræslagterier, baade Andels og Private, hvor ikke alene Høns, Unghaner og Kyllinger, der udsættes fra de mange æglæggende Besætninger, men ogsaa andet Fjerkræ, kunde samles og blive slagtet og behandlet paa ensartet Maade. Hertil kan føjes Betydningen af, at der ved nogle af Slagterierne er oprettet Fjerkræfederier efter udenlandsk Mønster, og at der fra Landbrugsministeriets Side blev truffet særlige Foranstaltninger, bl. a. med Hensyn til Slagteriernes Indretning, Dyrslægetilsynet, Fjerkræets Slagting og Kroppenes ensartede Behandling, Sortering, Mærkning og Pakning. I den nye Lov om Udførsel, Indførsel og Forhandling af Fjerkræ er iøvrigt alle de tidligere Lovbestemmelser om disse Forhold nu samlet.

Som det fremgaar af, hvad jeg har haft Lejlighed til at fremføre, har Hønsavlen i Løbet af den sidste Mennekealder og i udpræget Grad i den sidste halve Snes Aar været Genstand for en rig Udvikling, og særlig indenfor mange Tusinder af Landbohjem har Hønseshold med Ægproduktion for Øje udviklet sig i Retning af et efter Forholdene afpasset lønnende Bierhverv. En tiltagende Interesse for at tilegne sig større faglig Viden gennem de saavel i Tale som i Skrift givne Vejledninger kom i høj Grad til at præge Udviklingen, ligesom man mere og mere er

kommen ind paa at udnytte de forskellige iværksatte Arbejder og praktiske Foranstaltninger til Avlens saavel som til Produktionens Forbedring. Alt dette har bevirket, at Gennemsnitslægningen af vore Høns nu antagelig er naaet op til at andrage henved 120 Æg pr. Høne og maa- ske derover. Men der er endnu paa mange af Fjerkræ- avlens Omraader Plads for Fremskridt, hvilket jeg ønsker at betone ikke er ensbetydende med en Udvidelse, men med en Forbedring af Fjerkræholdet. Hertil kan ikke mindst en paa dette Omraade faglig set veludrustet og interesseret Stab af Konsulenter bidrage overordentlig meget, ikke mindst fordi man tør forvente, at Forbedrin- ger, de være sig nok saa smaa, vil kunne give mærkbart Udslag, naar Talen som her drejer sig om en Produktion, der ikke alene dækker hele Hjemmeforbruget, men som ogsaa i en lang Række af Aar har bragt betydelige Sum- mer til Landet og dets Befolkning.

Foredraget blev efterfulgt af følgende Diskussion:

Landsretssagfører *J. Traberg* takkede Statskonsulenten for Fore- draget, der bød paa saa mange interessante Enkeltheder. Taleren vidste, at Foredragsholderen havde sat sig grundigt ind i For- holdene i Holland angaaende Produktionsindskrænkningen, og han vilde gerne bede ham give en Oversigt herover, idet vor Stilling i fjerkræavlsmæssig Henseende frembyder mange Ligheder med Forholdene i Holland.

Foredragsholderen meddelte, at det, man i Holland tilstræbte, var at føre Kontrol med selve Produktionens Størrelse, og det var Statskonsulentinstitutionen, der havde Ledelsen af de For- anstaltninger, man gennemførte, for at opnaa de ønskede Ind- skrænkninger af Hønsesholdet. Det sker bl. a. ved, at Staten har lagt Beslag paa Rugemaskinerne og kontrollerer Rugerierne. Da jeg for nogle Aar siden var i Holland, fik Rugerierne Besked paa, hvor stort et Antal Æg, de maatte udruge, saaledes at man derigennem fik betydelig Indflydelse paa Produktionens Størrelse, og det hæv- des fra officiel Side, at de givne Regler loyalt blev overholdt. Det lykkedes i Virkeligheden ogsaa at faa Produktionen indskræn- ket, men det siges, at det var en ret kostbar Foranstaltning.

Forstander *J. J. Hansen* spurgte, hvorfor man gik bort fra Pro- duktionsindskrænkninger.

Foredragsholderen bemærkede, at Foranstaltningerne til Pro-

duktionsindskrænkning som nævnt i de første Aar svarede til deres Formaal. I de senere Aar er der vistnok set igennem Fingre dermed, muligt fordi man ikke mere anser Indskrænkning i saa stor Udstrækning for saa paakrævet som før.

Sekretær *J. Rottensten* vilde gerne rejse et Spørgsmaal, der stærkt interesserer vore Ægeksportører og iøvrigt ogsaa adskillige Avlere, nemlig Spørgsmaalet om Ægstørrelsen. I Reglerne for Konkurrencerne og Kontrolstationen paa Favrholt fastsættes det, at Æggene skal veje 60 g pr. Stk., og Minimumsstørrelsen ved Optagning i Stambog er 58 g. Disse Krav finder vore Eksportører ikke økonomisk begrundede, thi paa vort Hjemmemarked ligger Forholdene saaledes, at mindre Æg betales med den højeste Pris. I England er de smaa Æg belastet med mindre Told end de større, og denne Aftrapning i Tolden medfører, at man for de Æg, der ligger under 55 g, opnaar højere Pris end for de store Æg, og et lignende Forhold gør sig gældende paa de andre Markeder, f. Eks. i Tyskland. Udviklingen har altsaa formet sig saaledes, at de smaa Æg opnaar den højeste Kilopris, indtil 25 Øre mere, og det er derfor forstaaeligt, at Eksportørerne gør gældende, at det er forkerte Principper, man gaar ud fra med Hensyn til Kravene for Ægstørrelse.

Direktør *Erik Hansen* spurgte, om der forelaa nogle underbyggede Oplysninger om, hvorledes det stiller sig med Hensyn til Hønscholdenes Økonomi i Forhold til deres Størrelse. Har man noget Indtryk af, hvorvidt 100 Høns, 50 Høns eller et andet Antal er mest rentabelt, f. Eks. i et Landbrug, og ved man noget om, hvorvidt der kendes en Maksimumsgrænse, som det maa anses for uøkonomisk at overskride.

Foredragsholderen udtalte, at Spørgsmaalet om Ægstørrelsen ikke var noget nyt for ham, og at han netop i sit Foredrag med velberaad Hu havde fremhævet de mellemstore Æg, men i Avlens Ledelse er vi selvfølgelig nødt til at stille noget større Krav end i de almindelige Hønschold, og det vil næppe betale sig at være for eftergivende paa dette Punkt. Naar Avlsmaterialet fra Avlscentrene spredes ud til de almindelige Hønschold, maa man regne med, at Ægstørrelsen paa Grund af forskellige Forhold falder noget, og sætter vi Vægtgrænsen ned, vil det let føre til, at Æggene ude i den almindelige Avl bliver for smaa og Hønsene svage. Vi faar da endnu flere af de alt for smaa Æg, de saakaldte »Nødder«, der frembyder saa store Vanskeligheder ved Afsætningen, et Forhold man i høj Grad bør mærke sig. — Med Hensyn til Hønscholdenes Størrelse gør forskellige Forhold sig gældende, og det vil næppe være muligt at give almengyldige Svar. For Husmandsbrug vil det dog formentlig være saaledes, at de mindre Hold betaler sig bedst, idet man da kan passe dem ved egen Hjælp. Ved at

studere Beretningerne om Konkurrencerne mellem hele Hønseshold er det dog muligt, at man kan faa nogle Fingerpeg i denne Henseende.

Professor *O. H. Larsen* troede ikke, man kunde bruge Tallene fra Konkurrenceberetninger til at faa Spørgsmaalet om Hønsesholdenes Størrelse i Forholdet til Økonomien besvaret. Vi har ikke særlige Regnskabsundersøgelser vedrørende Hønsesholdenes Størrelse, men af de Regnskabsresultater, der foreligger, fremgaar det, at Rentabiliteten falder med Brugenes Størrelse, men i Virkeligheden er det saaledes, at der ikke er stor Forskel paa smaa og store Brug (60 og 120), men Spørgsmaalet kan iøvrigt besvares paa to Maader. Regner man med Udbyttet pr. Høne, er Rentabiliteten sikkert mindre i de store Hønseshold, men derfor er det jo ikke udelukket, at de rent økonomisk betaler sig bedre.

Konsulent *Viggo Hansen* havde haft Lejlighed til at undersøge Forholdet ved en Konkurrence i Holbæk Amt, og efter hans Opfattelse maatte et Hønseshold paa ca. 250 Høns anses for det mest økonomisk fordelagtige. Et Hønseshold af denne Størrelse kan passes af Mand og Hustru og give en helt god Indtægt, men paa kræver tillige deres Interesse og Opmærksomhed; kommer vi derimod ned til Hønseshold paa 30—40 Stk., faar Hønsene som oftest Lov til at gaa for Lud og koldt Vand. I det hele er Rentabiliteten af Hønsesholdet sikkert mere et Pasningsspørgsmaal end et Spørgsmaal om Flokkens Størrelse.

Sekretær *Rottensten* gav en Oversigt over Toldforholdene og Prisforholdene i Relation til Æggenes Størrelse og fremhævede, at hvis vi fik lidt mindre Æg, vilde det betyde en Toldbesparelse, og vi vil faa højere Priser hjem. Men der maa, for at dette kan opnaas, ændre Direktiver til for vore Avlscentre. Man bør høre efter, hvad Æggesportørerne siger i denne Henseende, thi en Prisforskel paa 20—25 Ore pr. kg kan dog faa ret afgørende Indflydelse paa Hønsesholdets Rentabilitet.

Konsulent *D. Davidsen* bemærkede, at man muligt af de faldne Udtalelser kunde faa det Indtryk, at Ægstørrelsen er vokset i de senere Aar. Forholdet er imidlertid det, at Ægvægten var faldende lige indtil 1937, da Nedgangen standsede, og nu er der atter Fremgang. Men det er iøvrigt muligt, at det er rigtigt, at vi ikke skal sætte for stærkt ind paa dette Punkt.

Foredragsholderen udtalte, at man skal sikkert være varsom med Hensyn til at slappe Fordringerne til Ægstørrelse i Avlsbesætningerne. Som for omtalt har man inden for Hønsavlens Ledelse Opmærksomheden henledt paa Spørgsmaalet om Ægstørrelse, der imidlertid ikke er saa let at løse, idet det ikke alene er et Spørgsmaal om Avl, men ogsaa om at komme bort fra de mange gamle Høns, der netop lægger de store og meget store Æg. De store

Variationer, der er i Ægstorrelsen indenfor den enkelte Hønes Produktion, maa i denne Forbindelse ogsaa tages i Betragtning.

Den ledende Præsident, Hofjægermester *Chr. Lüttichau* udtalte, at Statskonsulent *W. A. Kock* i sit Foredrag havde givet et levende Billede af Hønsavlens Vilkaar før og nu og den stærke Udvikling, der har fundet Sted. Naar Udviklingen er sket saa stærkt og hurtigt, og har baaeret saa rige Frugter, er det, fordi der har været gode Kræfter til at arbejde for Sagen, og som har forstaaet at tage de rette Metoder i Brug i Arbejdet og altid haft Øje for det nye, der kom frem. Vi har haft Tillid til vore Vejledere, fordi de har været Tilliden værdig. Statskonsulent *W. A. Kock* har gennem Aarene været den førende Kraft inden for dansk Fjerkræavl, altid fuld af Liv og Tro, og til vor Tak for Foredraget her i Aften følger vi Ønsket om, at han endnu i en lang Arrække vil fortsætte sit Arbejde til Gavn for dansk Fjerkræavl.
